

Kapittel 15

Samfunnssikkerhet

Ingrid Bouwer Utne og Marvin Rausand
ingrid.b.utne@ntnu.no

Oversikt – kapittel 15

- Kritiske samfunnsfunksjoner
- Kritisk infrastruktur
- Myndigheter, lover og forskrifter

KRITISKE SAMFUNNSFUNKSJONER

Innledning

- Samfunnssikkerhet handler om å opprettholde kritiske og viktige funksjoner i samfunnet.
  - Uønska hendelser der storsamfunnet har et ansvar for å beskytte borgerne og der det er behov for hjelp fra brann- og redningstjeneste, politi, forsvaret, helsevesenet m.fl.
  - Eksempler:
    - Koronapandemien i 2020–2022
    - Kvikkeleireskredet i Gjerdrum i desember 2020
    - Terrorangrepet på Regjeringskvartalet og Utøya den 22. juli 2011
    - Brannen på Oslo S i 2007 som ramma tog- og vegtransport, telefoni og internett i store deler av Østlandsområdet
    - Storflommen i 1995

Relevante risikoanalyser

Ulike risikoanalyser kan bidra til god planlegging for samfunnssikkerhet og omfatter:

- Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) av (blant annet) kritiske samfunnsfunksjoner
- Miljørisikoanalyser
- Storulykkerisikoanalyse
- Sikringsrisikoanalyser
- Pandemi-risikoanalyser

Samfunnssikkerhetskjeden

Samfunnssikkerhetskjeden viser sammenhengen i arbeidet med samfunnssikkerhet og omfatter:

- Forebygging
- Beredskap
- Handtering
- Normalisering
- Læring

- I Norge gis det årlig ut nasjonale risiko- og trusselvurderinger

Kritiske samfunnsfunksjoner

De verdiobjektene vi ønsker å beskytte gjennom samfunnssikkerhet blir kalt samfunnsfunksjoner.

- Det er et stort antall slike samfunnsfunksjoner. Noen av disse oppfattes som kritiske samfunnsfunksjoner.

Definisjon av kritisk samfunnsfunksjon:

- Funksjoner hvis bortfall vil true befolkningens og samfunnets grunnleggende behov.

Grunnleggende behov er knyttet til:

- Styringsevne og suverenitet
- Befolkningens sikkerhet
- Samfunnets funksjonalitet

KRITISK INFRASTRUKTUR

Oversikt

- Kritisk infrastruktur er anlegg og system som er nødvendige for å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner.
- Kritisk infrastruktur omfatter:
  - Transport
  - Matforsyning
  - Energisektoren
  - Vatn og avløp
  - Bank, finans og forsikring
  - Telekommunikasjon og informasjonsteknologi, inkl. satellitter og bakkestasjoner
  - Sjukehus, helsevesen, inkl. medisinforsyning
  - Nødetater, brannvesen, redningstjeneste

NTNU

Avhengigheter

- Når du analyserer uønska hendelser er det viktig å vurdere avhengigheter mellom kritisk infrastruktur.
- Risikovurderinger på tvers av infrastrukturer og som tar hensyn til avhengigheter er ikke vanlig, men vil kunne gi viktig underlag til nasjonale risikovurderinger.
- Ulike typer avhengigheter, f.eks.:
  - Geografisk avhengighet
  - Funksjonell avhengighet
  - Cyber-avhengighet
  - Logisk avhengighet

Hvordan avdekke avhengigheter?

- Viktige spørsmål som kan brukes for å avdekke avhengigheter:
  - Kan scenarioet føre til tap av en kritisk samfunnsfunksjon på grunn av plasseringen av systemet eller utstyret?
  - Er det områder som for eksempel kan trues på grunn av brann?
  - Hva er de funksjonelle avhengighetene mellom de kritiske samfunnsfunksjonene som er avdekka i spørsmålene over og andre berørte kritiske samfunnsfunksjoner?
- Se boka for eksempel.

MYNDIGHETER, LOVER OG FORSKRIFTER

Lover og forskrifter

Regelverket er basert på de fire prinsippene for samfunnssikkerhet og krisehandtering:

- Ansvarsprinsippet
- Likhetsprinsippet
- Nærhetsprinsippet
- Samvirkeprinsippet

Aktuelle forskrifter og veiledere med relevans for samfunnssikkerhet omfatter blant annet:

- «Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet» (samfunnssikkerhetsinstruksen)
- «Veileder til samfunnssikkerhetsinstruksen»
- «Veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt»
- «Tema-veileder: Risikoanalyse på samfunnsnivå»

Myndigheter

De viktigste direktoratene og etatene innenfor samfunnssikkerhet er:

- DSB
- NSM
- Nkom (Nasjonal kommunikasjonsmyndighet)
- PST
- KRIPOS
- NorSIS
- Helsedirektoratet
- Petroleumstilsynet
- DSA (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet)
- NVE
- Mattilsynet
- Miljødirektoratet
- Statens vegvesen
- Jernbanetilsynet
- Kystverket
- Luftfartstilsynet
- Meteorologisk institutt
- Statsforvalteren
- Direktoratet for byggkvalitet
- Landbruksdirektoratet (Statens naturskadefond)